

PÖYTÄKIRJA

Ilmastopaneelin 7. kokous

Aika: 27.1.2017, klo 12:00–16:00

Paikka: Luke, Cultivator 2, kokoustila Sivuvirta (3. krs), Viikinkaari 4

Paikalla:

Paneelin jäsenet: prof. Markku Ollikainen (pj), Helsingin yliopisto, prof. Marja Järvelä, Jyväskylän yliopisto, prof. Markku Kanninen, Helsingin yliopisto, johtava tutkija Timo Lanki, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, tutkimusprof. johtava ekonomisti Marita Laukkanen, VATT, assistant professor Heikki Liimatainen, Tampereen teknillinen yliopisto, lehtori Ilkka Ratinen, Jyväskylän yliopisto, prof. Kristiina Regina, Luonnonvarakeskus, johtaja Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus.

Sihteeristö ja yhdyshenkilöt: ylitarkastaja Pirkko Heikinheimo, ympäristöministeriö, kansainvälisten asiain neuvos Aulikki Kauppila, maa- ja metsätalousministeriö, tohtorikoulutettava Sanna Lötjönen, Helsingin yliopisto.

Vierailijat: viestintäasiantuntija Jussi Palmén, ympäristöministeriö.

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:07.

2. Asialistan hyväksyminen työjärjestykseksi

Asialista hyväksyttiin työjärjestykseksi.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

4. Viestintä, Jussi Palmén (YM)

Palmén antoi viestinnästä lyhyen tilannekatsauksen ja otti vastaan paneelin mahdollisia erityistoiveita viestinnästä. YM:ssä päättyi vuoden vaihteessa viestintäpuitesopimus Hill+Knowltonin kanssa, ja tämän alla oli myös paneelin viestintäyhteistyö. Uuden kumppanin kilpailutus alkaa todennäköisesti ensi viikolla. Tässä menee oma aikansa, mutta uusi tekijä olisi toivon mukaan jo maaliskuussa tiedossa. Viestintäkumppania valittaessa pyritään huomioimaan myös se, että valinta palvelisi paneelia.

Viestinnästä keskusteltiin (Twitterin käyttö, yhteiskuva, verkkosivut, esitteen päivittäminen). Sovittiin, että maaliskuulle aletaan valmistella Twitter-kyselytuntia ja että keväälle suunniteltu eduskuntakäynti järjestetään tulevan viestintäkumppanin kanssa.

5. Vuoden 2017 toiminta

Ollikainen kertoi kuluvan vuoden toiminnan yleisistä linjoista.

- Ilmastolaki edellyttää paneelin antavan lausunnon keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta, joten lausunnolla tulee olemaan iso rooli seuraavan kahden kuukauden aikana. Lausunnon valmistelua käsitellään seuraavassa kohdassa.
- Käynnissä olevia hankkeita ovat metsä, osallistaminen, liikenne ja tieteellinen kooste. Osa valmistuu tämän vuoden puolella ja osa jatkuu. Nyt pitää alkaa käynnistää uusia hankkeita. Viime vuonna osa ehdotetuista hankkeista siirrettiin eteenpäin.
- Paneelin toisen kauden alussa oli eduskuntatilaisuus, jossa oli tarjolla lounasta ja jossa annettiin neljästä teemasta noin viiden minuutin esityksiä sekä keskusteltiin avustajien ja kansanedustajien kanssa. Jotain vastaavaa on ajateltu nytkin. Lisäksi eduskunnan suuntaan on normaali valiokuntatyö.
- Toinen kansainvälinen ilmastopaneelien workshop on hitaassa valmistelussa UK:n ilmastopaneelin kanssa.
- Paneelin nykyinen kausi kestää neljä vuotta. Olisiko kahden vuoden kohdalla syytä tehdä väliarvio? Tätä alettaisiin valmistella syyskaudella.
- Muita asioita ovat mm. tiedotuksen tehostaminen, Twitter-kyselytunti ja lausuntopyyntöihin vastaaminen.

Vuoden 2017 tulevasta toiminnasta käytiin yleiskeskustelu.

Ilmastolaki edellyttää paneelin lausuntoa keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta. Panelistien mahdolliset jäävydet selvitetään juristin kanssa sekä katsotaan, kuinka muodollinen lausunnon tulee olla. Muiden lausuntojen, jotka eivät ole lain vaatimia, kohdalla todetaan, että panelistit voivat itse jäävätä itsensä keskustelusta ja/tai lausunnon kirjoittamisesta tarpeen vaatiessa. Yleisesti lausunnon allekirjoittaa sen esittelijä ”ilmastopaneelin puolesta”.

Uusia hanke-ehdotuksia:

Lanki esitteli uutta hanke-ehdotusta, joka käsitelisi ilmastonmuutoksen vaikutuksia vesihuoltoon. Lanki on tuonut HS:ssä esille keskeiset ilmastonmuutoksen vaikutukset terveyteen: helleaallot, puutiaistaudit ja vesihuolto. Vesihuoltoa ei ole juurikaan katsottu Suomessa. Miten mm. vesilaitokset ovat varautuneet ilmastonmuutokseen? Miten vesihuolto toimii stressitilanteessa, kun esim. sadanta ja lämpötila muuttuvat, voi tulla uusia mikrobeja, tulvia ja kuivuutta? Hanke olisi kaksiosainen. Ensimmäisessä osassa tehtäisiin kyselytutkimus siitä, miten vesilaitokset Suomessa ovat varautuneet ilmastonmuutoksen tuomiin uhkiin ja muutoksiin. Toisessa osassa olisi matemaattinen malli: mitä on tiedossa vesilaitoksille ja veden laadulle? Tässä katsottaisiin meteorologian yhteys vedenlaatuparametreihin. Malleista saataisiin arviot muutoksista ja miten tämä vaikuttavat terveyteen (esim. suolistotulehdukset). Varsinkaan perustutkimusta aiheesta ei ole juurikaan tehty. Ensimmäinen osa olisi enemmän vaikutusarviointia. Paneelin profiili sopeutumisessa on nyt hyvin vähäinen. Veden laatu ja riittävyys tulevat olemaan keskeisiä kysymyksiä. Päätetään, että hanke lähtee valmisteluun

tältä pohjalta ja varsinainen hanke-ehdotus tulee kevään aikana. Lanki tekee tarkemman hankesuunnitelman ja on yhteydessä Seppälään ja Sykeen sekä Laukkaseen talouspuolesta

Laukkasen hanke ristiriitaisista kannustimista odottaa, kunnes Kopsakangas-Savolainen palaa. Hanketta voidaan muotoilla osin uudelleen.

Järvelä ehdotti ilmastonmuutoksen ja ilmastotoimien vaikutusten tarkastelua hyvinvointiin. Tätä voidaan lähteä edistämään sitten, kun osallistamisen hanke on saatu pääosin valmiiksi.

Viime vuonna TEM ehdotti hankkeen aiheeksi energiatehokkuutta. Selvitetään heiltä, onko teema vielä ajankohtainen. MMM:n aiempi ehdotus sopeutumisesta tulee osin sisältymään tieteelliseen koosteeseen.

Asikainen esitti biotuotantoon liittyvien riskien tarkastelua. Keskusteluissa on noussut esille, että puuston kasvulle on ennusteita, mutta bioottisista ja abioottisista vaikutuksista tiedetään vähemmän. Lukessa katsotaan, miten lämpimämmässä ilmastossa tuhot tulevat muuttumaan ja miten pidemmät kesät vaikuttavat esim. kirjanpainajan aiheuttamiin tuhoihin. Riskikysymystä ei ole kvantitatiivisesti pystytty kuvaamaan. Tieto on välttämätöntä biotalousstrategian kannalta. Jos aiheesta ei ole perustutkimusta, pitää miettiä, paljonko asiaa voidaan paneelin voimavaroin edistää. Todetaan, että hanketta voidaan ruveta valmistelemaan.

Ratinen ehdotti jatkoa Cantellin paneelin edellisellä kaudella vetämälle ilmastokasvatuksen hankkeelle. Hanke toteutettaisiin seuraavina vuosina. Ensimmäisessä hankkeessa selvitettiin, miten ilmasto näyttäytyy opetussuunnitelmissa. Tämän jälkeen mm. opetussuunnitelmat ovat muuttuneet. Hankkeen aiheena olisi, miten ilmastonmuutos on käytännössä näkynyt koulutyöskentelyssä. Hanke-ehdotukseen palataan syksyn aikana.

6. KAISU-lausunnon taustatyö, Ratinen

Ratinen esitteli keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta tehtävän lausunnon taustatyön etenemistä. Ilmastolaki velvoittaa antamaan lausunnon. Tätä ennen lähdetään työstämään taustoitusta lausunnonleksi kuun loppuun mennessä ja tämän perusteella tiivistetään lausunto maaliskuun loppuun mennessä. Mukana ovat JY, VTT, LUT, TTY, HY, VATT ja SYKE. Suunnitelmassa kaikille on määriteltävä osuudet. Työssä tullaan hyödyntämään Kaisun ohjelmaluonnosta, kun se ilmestyy.

Tässä käytiin lähetekeskustelu lausunnon taustatyöstä ja Ratinen jatkaa työn valmistelua.

7. Paneelin lausunto energia- ja ilmastostrategiasta ympäristövaliokunnalle (15.2.2017)

Tässä käydään lähetekeskustelu lausunnon tekemistä energia- ja ilmastostrategiasta. Ympäristövaliokunnasta tuli pyyntö antaa lausunto. Valiokunnan kokous on 15.2. ja lausunto on lähetettävä 14.2. Keskustelun jälkeen valittu työryhmä lähtee viemään lausuntoa eteenpäin.

Ollikainen on poiminut mahdollisia asioita lausuntoluonnokseen ja tämän pohjalta lähdetään nyt keskustelemaan.

Lausunnon sisällöstä keskusteltiin. Keskustelun pohjalta kirjoitetaan lausuntoluonnos, jonka pieni työryhmä käsittelee. Sen jälkeen lausunto lähetetään vielä kaikille kommentoitavaksi.

8. Hankkeet

a. Metsä, Kanninen/Seppälä

Kanninen ja Seppälä kertoivat hankkeen tilanteesta ja hankkeesta keskusteltiin.

Joulun alla oli seminaari, jossa paikalla oli noin 20 henkeä. Yhtenä ongelmana on ollut, että tiettyjä lausumia luetaan eri tavalla. Seminaarissa oli joukko väittämiä ja osallistujille annettiin erivärisiä kortteja, joilla ilmaista mielipiteensä (vihreä, keltainen, punainen, valkoinen: asiantuntemus ei riitä arvioimaan). Väittämiä oli kymmenkunta. Suurin osa nostetuista korteista oli vihreitä ja keltaisia. Keskustelu koettiin hyvin hyödyllisenä ja käsitteet käytiin tarkasti läpi. Tarkoituksena oli saada käsitys, mistä ollaan yhtä mieltä ja mistä ei. Ministeriöitten edustajat oli kutsuttu kuuntelemaan, mutta he eivät saaneet osallistua. Ensi viikolla on tarkoitus vetää keskustelu yhteen ja saada hankkeen ensimmäinen osa loppuun. Tällöin nykyosa saataisiin ehkä helmikuussa valmiiksi. Sitten keskusteltaisiin jatkosta.

Kirjallisesti saatiin paljon kommentteja. Tämä oli toinen kommenttikierros ja kolmatta ei ehkä voida tehdä. Hyvät lisäkommentit jätetään näkyviin. Jo edellistä synteesiä tehtäessä keskeinen johtopäätös oli, että eri mallien mukaan puuta hakattaessa teollisuuden menevän puun käyttö on vähentänyt nielua hyvin eri määriä. Jos luku onkin jotain muuta, on sillä suuri merkitys puun käytölle ja hiilinielujen laskennalle. Mallitarkastelujen tekeminen olisi hyödyllistä. Näistä voisi tuoda ehdotusta.

Ennen raportin julkaisua alustavat tulokset ja valmis luonnos esitellään ministerille, avustajalle ja esikunnalle. Myös ympäristö- sekä maa- ja metsätalousvaliokunnalle voitaisiin tarjota ennakkoesittely, jolloin heillä olisi mahdollisuus kommentoida. Raportti julkaistaisiin tämän jälkeen.

b. Tieteellinen kooste, Ollikainen

Oras Tynkkynen (Sitra) oli yhteydessä paneeliin. On noin vuosi siihen, että IPCC:ltä tulee 1,5 asteen tavoitteen mukainen raportti ja Sitra olisi mielellään järjestämässä seminaaria 1,5 asteen tavoitteeseen liittyen. Ollikainen kertoi paneelin tieteellisestä koosteesta ja ajatuksesta järjestää kaksi workshopia, joihin tulisi myös ulkomaisia asiantuntijoita. Tynkkynen ehdotti yhteistyötä workshopien järjestämisessä. Ilmatieteenlaitoksen puolesta yhteistyö sopii. Sekä Sitra että ilmastopaneeli käsittelevät asiaa kokouksissaan. Ollikainen ehdotti yhteistyön tekemistä. Ehdotusta kannatettiin.

9. Päätösaasiat (ilman ministeriöiden edustajia)

Energia- ja ilmastostrategiasta tehtävän lausunnon kirjoittaminen

- Päätetään, että työryhmään kuuluvat Seppälä, Liimatainen, Laukkanen, Asikainen ja Ollikainen. Työryhmä kierrättää ensin tekstiä keskuudessaan, jonka jälkeen teksti lähetetään kaikille kommentoitavaksi. Tämän jälkeen muokataan lausunnon lopullinen versio. Lausuntoon kirjoitetaan ”paneelin puolesta” ja jokainen päättää itse oman mahdollisen jääviytensä.

KAISU-lausunnon taustatyö

- Lähdetään liikkeelle summalla 10 000 € per laitos. 50 000 € budjetti voidaan tarvittaessa ylittää. Kaikki miettivät oman tarpeensa ja jokainen rahaa tarvitseva tekee oman hakemuksen YM:lle. Hankehakemus pohjan saa Heikinheimolta tai se löytyy verkosta (TEAS-lomake). JY:lle tulevat juoksevat rahat ja myös tämä hakemus lähtee 10 000 €:sta. Ratinen editoi taustatöistä yhden paketin ja sitten tulee itse lausunto. Tästä voitaisiin pitää toimittajille aamukahvitilaisuus tai vastaava.

Sisäinen arviointi:

- Tähän saakka on mietitty onko tehty työtä hyvin vai huonosti. Muissa maissa paneelit on rakennettu aivan eri pohjalta; heillä on vakituisia työntekijöitä. Toiminnan rakennetta pitää myös arvioida. Edellisen paneelin yksi ehdotus oli, että paneelin jäsenille voitaisiin kohdistaa rahaa, jonka avulla voisi esim. ottaa muutaman kuukauden virkavapaata. Tehdään alkusyksystä työryhmä, joka lähtee miettimään arviointia. Aletaan valmistella syyskuussa.

10. Muut mahdolliset asiat

a. Seuraavat kokoukset

Maaliskuun vaihtoehtoiset kokousajat: ti 14.3. tai ti 21.3. klo 12–16

Toukokuun vaihtoehtoiset kokousajat: ti 9.5. tai ti 16.5. klo 12–16

Katsotaan myös kesäkuulle ja elokuulle ehdotukset ja Lötjönen tekee kokousajoista Doodlen.

11. Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:17.